

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ
V PLZNI

Krajský úřad Plzeňského kraje
Odbor kultury, památkové péče a cestovního
ruchu
Škroupova ulice č. 18
306 13 Plzeň

Váš dopis č. | ze dne
KPP/751/16 8.3.2016

Naše č.
NPÚ - 341/19690/2016

Vyřizuje | tel.
Mgr.K.Foud/62

Spisový znak
820.1

V Plzni dne
18.3.2016

*Vyjádření podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění
pozdějších předpisů*

Věc: Plzeňský kraj, okres Rokycany, obec Dobřív, vesnická památková zóna Dobřív, vodní
hamr, národní kulturní památka r.č. ÚSKP 360, nemovitá kulturní památka r.č. ÚSKP
35458/4-2443, revitalizace NKP Vodní hamr a úprava zázemí
-vyjádření k projektové dokumentaci ve stupni DUR + SP

K Vaší žádosti, kterou jste nám předložili a která nám byla doručena dne 11.3.2016, sdělujeme, že revitalizace národní kulturní památky „Vodní hamr Dobřív“ v obci Dobřív (Plzeňský kraj, okres Rokycany) podle dokumentace „Revitalizace NKP Vodní hamr Dobřív“, kterou v 02/2016 ve stupni DUR + SP vypracovala firma Architektonický ateliér Mastný, nám. T. G. Masaryka 9, Plzeň, Ing. arch. Václav Mastný, Ing. arch. Lucie Vejvodová, Ing. Jan Pavlov, Zbyněk Fryč, Ing. Yveta Jílková, Ing. Anna Kopecká, Ing. Ladislav Pilný, Václav Příbyl, Petr Zeman, spolupráce Atelier Soukup – Opl – Švehla s.r.o., Ing. arch. Jan Soukup, Ing. Antonín Švehla, Ing. arch. Marek Marovič (dokumentace postoupená NPÚ ú.o.p. v Plzni k prostudování obsahuje průvodní zprávu, souhrnnou technickou zprávu, situaci stavby /situace širších vztahů a zakres do mapy KN, celková situace, koordinační situace/, Objekt hamru – architektonicko – stavební řešení /technická zpráva, stávající stav – půdorys, stávající stav – výkres krovu, stávající stav – výkres střechy, stávající stav – příčný řez, stávající stav – J-Z pohled, půdorys úprav, detail půdorysu zadní části hamru, jiho-západní pohled, výpis výplní otvorů, výpis prvků/, stavebně – konstrukční řešení /technická zpráva, statický výpočet/, požárně bezpečnostní řešení /požárně bezpečnostní zpráva/, technika prostředí staveb /silnoproudá elektrotechnika, elektrická zabezpečovací signalizace/, restaurátorské záměry – oprava vybavení hamru /technická zpráva a výpis prvků s popisem restaurátorských prací/, půdorysné schéma rozmístění, výkres vantroků a mlýnských kol/, Vstupní objekt – architektonicko – stavební řešení /technická zpráva, stávající stav – půdorys, základy, půdorys přístavby, výkres střechy, pohledy a příčný řez, výpis výplní otvorů, výpis prvků/, stavebně konstrukční řešení /statický výpočet, půdorys tesařské konstrukce krovu/, požárně bezpečnostní řešení /požárně bezpečnostní zpráva, situační výkres PNP/, technika prostředí staveb /zdravotně technické instalace, silnoproudá elektrotechnika, elektrická zabezpečovací signalizace/, venkovní úpravy /technická zpráva, situace terénních úprav, schematické řezy terénem před hamrem, situace povrchových úprav, schéma dláždění před vstupem do hamru, schematická situace rozmístění prvků, výpis prvků/)

je z hlediska památkové péče

přijatelná

za této podmínky:

Oprava, resp. údržba strojního vybavení hamru proběhne restaurátorským způsobem osobou, popř. firmou, mající příslušné oprávnění k takovému úkonu ze strany MK ČR, popř. stranou mající zkušenosti s opravou, popř. obnovou dobového hamernického zařízení.

Dobřívský hamr je památka nadregionálního významu. Byl založen v těsném sousedství hráze Hutského rybníka. Je přízemní a má obdélný půdorys. K jihovýchodní straně budovy přiléhá náhon přivádějící vodu dřevěným korytem (vantroky se stavítky vody pro vodní kola 1, 2 a 3) z rybníka na vodní soukolí (např. vodní kolo pro řemenici transmise, vodní kolo pro buchar) pohánějící prostřednictvím transmise / hlavní pohonná řemenice osazená na hřídeli vodního kola, hlavní rozvodová transmise, předloková transmise ke strojům: bruska a dynamo, předloková transmise k fukaru/ hamernické zařízení jako jsou malé stlačovací hamry /buchary, např. transmisní buchar kovářský - kozlíkový/, kladiva různých velikostí, válcovací stolice nebo strojní nůžky lehké výstroje a strojní nůžky těžké výstroje. Součástí zařízení hamru je také vyhřívací pec se čtyřmi pracovními otvory. Hamr (zvaný Horní) byl vystavěn na samém počátku 18. století. Jeho následná přestavba patrně proběhla v rámci rozsáhlé reorganizace a modernizace komorních železáren na Podbrdsku. Po zániku vysokopeční výroby a zavedení pudlovacích pecí se změnila i výroba v Horním hamru, kde byla zahájena produkce těžkého kovaného zboží. Na přelomu 19. a 20. století bylo dosavadní zařízení Horního (též nářadového) hamru obnoveno a v této podobě poté objekt fungoval do r. 1949. O necelá tři desetiletí později byl zpřístupněn veřejnosti a kromě prohlídek se zde koná řada kulturně – poznávacích akcí, např. Hamernický den. Vstup do hamru ze západní strany lemuje kamenný portál. Krov s nástřešním světlíkem je novodobý, střešní plášť tvoří dřevěný šindel. V interiéru budovy mající půdorysné rozměry 32x12 m se dochoval kvalitní soubor slohového zařízení, především větší i menší kladiva, soustředěná hlavně podél jihovýchodní straně objektu, kde navazují přímo na vodní kola. Jejich pohyb je převáděn transmisemi i na protilehlou stranu interiéru, kde voda uvádí do pohybu několik dalších hamernických kladiv a strojních zařízení. Lednice pod vantroky může pojmout až 5 kol na svrchní vodu. Hamr je napojen na průtočný systém Padřského potoka.

Předmětem žádosti o vyjádření je celková revitalizace národní kulturní památky Vodní hamr Dobřív (hamr u Hutského rybníku, k.ú. Dobřív, ppč. 25/1 /plocha východně a jižně od hamru/, ppč. 25/3 /plocha, kde vznikne zázemí vstupního objektu s WC/, stpč. 80 /hamr/, 140, stpč. 846 /vstupní objekt čp. 307/ a 1400/1 /pozemek přilehlý k hamru od severozápadu/), zahrnující opravy hamru včetně interiéru /uvnitř objektu se bude ze stavebního hlediska jednat o provedení drenáže v zadní části //k podchycení průsaku v S-V rohu hamru bude vykopána drážka k uložení drenáže zaústěné do prostoru lednice//, dále úpravu podlahy srovnáním do roviny //včetně zhutnění za využití původní vrstvy a materiálu – hlína//, dále vedení kanálku pro nové elektroinstalace v korug. chrániče pro expozici, výměnu dvojice ocelových novodobých průvlaků umístěných pod úrovní krovu zhruba v polovině délky hamru nosníky,

určenými pro vynesení transmisní hnací hřídele pohánějící mechanismy umístěné na druhé straně hamru od vodních kol // ocelové nosníky budou nahrazeny dřevěnými, souběžně s tím budou nahrazeny spoje trámů krovu a trámů vynášející prvky mechanismů hamru – tyto spoje, v současnosti provedené ocelovými profily, budou nahrazeny závitovými tyčemi roznášenými velkoplošnými podložkami// a výměnu elektroinstalace včetně zrušení dosavadního rozvaděče NN a jeho přeložení do méně exponovaných míst mimo stavbu – tarasní stěna jihozápadně od hamru/, restaurování /opravu/ zařízení, zřízení stálé expozice v zadní části hamru /expozice o železářství a hamernictví na Rokycansku se zaměřením na obec Dobřív – cílem projektu je navrhnout expoziční prostor tak, aby co nejméně narušoval autenticitu hamru v jeho zadní části, t.č. nevyužitý prostor, kde vznikne mírně vyvýšené pódium založené na ocelových zemních vrutech v pravidelném rastru, zakončených hlavou s roznášecí deskou, ke které budou kotveny ocelové válcované profily nosného roštu pro podlahové dílce z pochozího tahokovu v ocelovém rámu – k nosným profilům pódia budou přišroubovány i jednotlivé expoziční panely, vitrína a zábradlí /, opravu vantroků, úpravy bezprostředního okolí včetně přístavby ke vstupnímu objektu /ve vstupním objektu dojde k zásahu v jeho jižní části a přístavění tímto směrem – přístavba o půdorysné velikosti 7,8m x 4,2m bude kopírovat vzhled i objem stávající budovy, jedná se o lehkou stavbu s betonovým základem bez hydroizolace, se sloupkovými stěnami obloženými vně dřevěným prkenným obkladem s přelištováním a vnitřním obkladem z SDK či DVD, nové vnější opláštění bude totožné, prostor bude mezi obvodovými zdmi otevřený, překrytý střechou, střešní krytina přístavby bude identická s krytinou stávající budovy/). Dále je navrženo přeložení vzdušné přípojky NN do zemního vedení a nové připojení vstupního objektu na NN, vodovod a kanalizaci. Venkovní úpravy přístupových ploch hamru obsahují mobiliář, informační systém a dva přípojný body NN pro veřejné akce obce. K terénním úpravám dojde pouze na prostranství před vstupem do hamru, kde také bude revitalizováno schodiště ve svahu před vantroky (stávající betonové schodiště nahradí schodiště kamenné). Nejfrekventovanější část přístupové cesty bude vydlážděna placákovou kamennou dlažbou (druh kamene z blízkého, dosud neurčeného naleziště), na kterou ve všech směrech naváže štětová dlažba do pískového lože. Dlažba bude kopírovat upravený terén. Pokud se archeologickým průzkumem prokáže jiný druh dlažby, bude projekt v tomto smyslu modifikován. Na dláždění před vstupem plynule naváže cesta s mlatovým povrchem, která zaústí do stávající šterkové cesty podél vantroků. Mobiliář bude soustředěn do dvou míst, a sice před vstup do hamru a kolem vstupního objektu. Zákoutí sevřené opěrnou zdí před hamrem bude doplněno o tři dřevěné lavičky s opěradlem a venkovní odpadkový koš. Okolo vstupního objektu budou rozmístěny sestavy stolů s lavicemi.

Zdůvodnění

Vodní hamr v obci Dobřív (Plzeňský kraj, okres Rokycany) je zapsán v Ústředním seznamu kulturních památek jako nemovitá kulturní památka a zároveň nese statut národní kulturní památky. Zároveň je součástí historického prostředí lokality, která byla pro své nesporné urbanistické, památkové a stavebně – historické kvality prohlášena v r. 1995 za vesnickou památkovou zónu. Dobřívský hamr slouží k tzv. kulturně – výchovným účelům a je jednou z nejvýznamnějších technických památek v ČR. Uvažovaná revitalizace hamru a navazujícího zázemí dosavadní památkové a historické kvality stavby a okolního prostředí nijak

nezpochybní, spíše naopak. V případě zápolí půjde v první řadě o zřízení důstojného sociálního zázemí, které bude odpovídat významu památky a návštěvního provozu. Vzhledem ke způsobu řešení přístavby (půjde de facto jen o prodloužení dosavadního objektu) není k plánované stavební akci ze strany NPÚ ú.o.p. v Plzni připomínek. V objektu hamru půjde svým způsobem o dílčí stavební zásahy bez výraznějšího dopadu na podstatu památky. Zřízením expozice o dějinách hutnictví na Dobřívsku v zadní části stavby (půjde de facto jen o osazení několika panelů a provedení pochozí podlahy, vše z kovového materiálu) nedojde k degradaci interiéru památky, navíc jde o zásah reverzibilní, který není stavebně s objektem propojen. Přínosem ke zlepšení vzhledu stavby je zrušení dosavadní vzdušné přípojky NN a přemístění pojistkové skříně z hlavního průčelí budovy zcela mimo ní. Opravy dřevěných prvků stavby jako jsou okenice, stavítka apod. lze vnímat jako běžnou údržbu nevyžadující zásah restaurátora. Zvýšený dozor je naopak nutné zajistit při údržbě strojního vybavení stavby, kde se předpokládá v první řadě běžné čištění, popř. revize a oprava ložisek a uložení pohyblivých částí zařízení. Tyto práce by měla přednostně provádět osoba, která má s repasí či obnovou obdobného zařízení prokazatelné zkušenosti, případně je nositelem licence vydané MK ČR s povolením takové zásahy realizovat. Za přínosné se považuje nahrazení sekundárně vložených ocelových nosníků trámovými překlady, které slouží k uchycení transmisí. Celkově lze vnímat předložený návrh revitalizace památky a navazujícího okolí jako pozitivní počín, který povede k dalšímu zlepšení vzhledu stavby, její prezentaci a zkvalitnění zázemí pro návštěvníky. V průběhu zemních prací (např. při překládání vzdušného vedení NN do země, založení základů pro WC apod.) mohou být narušeny archeologické situace. Je proto nutné respektovat ustanovení zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve vztahu k archeologii.

Ing. arch. Jan K a i g l, Ph.D.
ředitel

co: archiv NPÚ ú.o.p. v Plzni
odd. archeologie při NPÚ ú.o.p. v Plzni